

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/179873>

Please be advised that this information was generated on 2021-06-20 and may be subject to change.

Grondig standaardwerk over de bodem

Bodemkunde van Nederland. Onder redactie van H.de Bakker en W.P.Locher. Deel 1 Algemene bodemkunde. 440 pag. Prijs: f 51. ISBN 90 208 3545 9 Deel 2 Bodemgeografie. Met geologische kaart van Nederland, kaart met 16 fragmenten uit de Bodemkaart van Nederland 1:50.000 en Veldboekje bodemkunde (classificatieboekje). 280 pag. Prijs: f 41. ISBN 90 208 3555 6 Malmberg, Den Bosch 1990.

- Henk Donkers

10 oktober 1991

De laatste jaren is de aandacht voor bodems sterk toegenomen. De kwaliteit van deze natuurlijke hulpbron - het buitenste, uiterst dunne schilletje van de aardkorst waarvan het leven op aarde goeddeels afhankelijk is - gaat over de hele wereld snel achteruit. Als ze al niet wegwaaien of wegspoelen (erosie), verzilten, verdichten, verzuren of verslempen ze. Of ze klinken in, worden ondoorlatend of raken uitgeput. Of ze raken verontreinigd door overbemesting of pesticiden. Hoewel de bodemerosie in Nederland ook toeneemt (winderosie op de Veenkoloniale aardappelvelden en de maïsvelden in Brabant; watererosie in Zuid-Limburg door het verdwijnen van graften en omzetting van grasland in bouwland), zijn de belangrijkste problemen hier de verzuring, vervuiling en verdichting (door zware machines en verlaging van grondwaterspiegels).

In Bodemkunde van Nederland zijn dergelijke actuele problemen niet als uitgangspunt genomen. Het is een uiterst degelijk, zeer uitgebreid en maar ook traditioneel opgezet boek. Het is ontstaan uit een nascholingscursus bodemkunde op post-HBO-niveau, die het Wageningse Consulentenschap voor Bodemaangelegenheden in de Landbouw in 1980-1981 organiseerde in opdracht van het Ministerie van - toen nog - Landbouw en Visserij. De 37

docenten van vooral de Stichting voor Bodemkartering (Stiboka) en het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, die beide inmiddels zijn opgegaan in het Staring Centrum, stelden hun lessen op schrift. Twee redacteurs hebben de teksten geredigeerd en er een samenhangend boek van gemaakt dat met recht een standaardwerk over de Nederlandse bodem genoemd kan worden.

Het boek is in de eerste plaats een leerboek voor (agrarische) hogescholen en universiteiten, waarbij een stevige natuurkundige en scheikundige basiskennis verondersteld wordt. Daarnaast kan het boek ook als naslagwerk gebruikt worden door iedereen die iets met bodems te maken heeft zoals landbouwkundigen, bodembeschermers, ecologen en landinrichters. Dat het een leerboek is, merk je aan de tientallen vragen in de tekst (de antwoorden staan achterin). Storend is dat niet, want ze zijn kleingedrukt en bemoeilijken het doorlezen niet. De uitgebreide inhoudsopgave, literatuurverwijzingen en het trefwoordenregister maken het geschikt als naslagwerk.

Beworteling

Wat er allemaal aan de orde komt, is te veel om op te noemen. In deel 1 komen de drie componenten waaruit bodems bestaan (vaste, vloeibare en gasvormige fase) zeer uitvoerig aan de orde. Daarnaast zijn er hoofdstukken over de warmtehuishouding, bodemleven, beworteling en dergelijke. Van de 22 hoofdstukken gaat er slechts één over bodemverontreiniging en bodembescherming.

In deel 2 staat de vraag centraal hoe er in ons land zoveel verschillende bodems konden ontstaan. Die verschillen komen tot uiting in bodemkaarten. Verschillen in bodems worden vooral veroorzaakt door verschillen in moedermateriaal (zand, klei, löss, veen), reliëf en ook de invloed van de mens. De invloed van de mens kan zowel positief als negatief uitwerken. Doordat boeren op de zandgronden eeuwenlang karrevrachten vol plaggenmest, die enig zand bevatte, naar hun akkers brachten, zijn deze opgehoogd met een dikke, donkere humushoudende bovenlaag. Zo ontstonden de enkeerdgronden. Ontwatering van veenbodems daarentegen leidt tot maaiveldafvaling doordat het plantaardig moedermateriaal oxydeert en de bodem inklinkt.

Zoals gezegd bevatten de boeken zeer veel basiskennis, maar is de opzet niet probleemgericht. Wil je bijvoorbeeld meer weten over de gevolgen van de verzuring voor verschillende typen bodems, dan moet je kriskras door het boek informatie zoeken. Voor beginners is dat onbegonnen werk. De redacteurs erkennen dat ook. "Er is veel basiskennis in verwerkt",

schrijven ze, "maar de grote lijn is vaak zoek'. Naar eigen zeggen konden ze te weinig rode draden dwars door het boek spinnen. Voor het probleem van de verzuring geven ze wel een aardige routebeschrijving door het boek heen. Het zou aardig geweest zijn als ze dat voor meer problemen gedaan hadden. Bijvoorbeeld over de invloed van de overbemesting. Het woord overbemesting komt in het uitgebreide trefwoordenregister niet voor en "bemesting' alleen in relatie tot het wortelstelsel. Het boek bevat veel illustraties, maar de prachtig gekleurde bodemprofielen die de Stiboka eerder uitgaf mis ik wel.

Kaartje: Verlandingsproces van een meer. Eerst groeit het meer dicht met zeggen, riet en biezten, daarna ontstaat een moerasbos dat langzamerhand overgaat in een veenmoeras. Hierin overheerst zogenaamd veenmos (Sphagnum) dat als een spons het waterpeil mee omhoog trekt. Tenslotte wordt dit zogenaamde lenshoogveen gedeeltelijk begroeid met heide. Er kunnen secundaire meertjes ontstaan, meerstallen. (uit: Bodemkunde van Nederland).